

การวิเคราะห์ประสิทธิภาพและปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพของสถาบันการเงินชุมชน
ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

THE ANALYSIS OF EFFICIENCY AND FACTORS AFFECTING EFFICIENCY
OF MICROFINANCE INSTITUTIONS IN THE NORTH-EAST THAILAND

ประภัตร วรศรี¹

ศุภชัย กังวล²

ประเสริฐ จรรยาสุภาพ³

สมเกียรติ ชัยพิบูลย์⁴

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประสิทธิภาพและปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานของสถาบันการเงินชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยใช้ตัวแบบ Data Envelopment Analysis: DEA ในการวิเคราะห์ประสิทธิภาพการดำเนินงานของสหกรณ์เครดิตยูเนียน ศึกษาสถาบันการเงินชุมชนประเภทสหกรณ์เครดิตยูเนียน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างเลือกแบบเจาะจง เลือกสหกรณ์เครดิตยูเนียนจากจังหวัดที่มีจำนวนสหกรณ์เครดิตยูเนียนสูงที่สุด 5 อันดับแรกของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ รวมทั้งสิ้น 88 แห่ง ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพการดำเนินงานพบว่า สหกรณ์เครดิตยูเนียนทั้งสามขนาด มีประสิทธิภาพอยู่ในระดับมากที่สุด โดยสหกรณ์เครดิตยูเนียน ขนาดใหญ่มาก มีระดับประสิทธิภาพมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 42.65 ส่วนขนาดใหญ่มิมีระดับประสิทธิภาพมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 43.48 และสหกรณ์เครดิตยูเนียนขนาดกลางมีระดับประสิทธิภาพมากที่สุดถึงร้อยละ 78.57 โดยมีค่าประสิทธิภาพโดยเฉลี่ย VRS อยู่ในระดับมากที่สุด คือ 0.9260 ส่วนการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานของสหกรณ์เครดิตยูเนียน ใช้วิธีการทางเศรษฐมิติที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่างๆ กับระดับความมีประสิทธิภาพคือ แบบจำลองโพรบิตแบบเรียงลำดับ (Ordered Probit Model) ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานของสหกรณ์เครดิตยูเนียนคือ ปัจจัยด้านการจัดสรรผลประโยชน์และสวัสดิการแก่สมาชิก

คำสำคัญ: ประสิทธิภาพการดำเนินงาน ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพ สถาบันการเงินชุมชน

¹ นักศึกษาปริญญาเอก สาขาเศรษฐศาสตร์ประยุกต์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

E-mail address: prapassorn.w@acc.msu.ac.th

² รศ.ดร. คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

³ รศ.ดร. คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

⁴ ผศ.ดร. คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

ABSTRACT

This research aimed to study the efficiency and factors affecting the efficiency of microfinance institutions (MFIs) in the North-East Thailand. Microfinance institutions from top 5 provinces with highest numbers of microfinance institutions, were selected using purposive sampling method. There were 88 microfinance institutions in the sample. Data Envelopment Analysis: DEA, under Variable Return to Scale was used to analyze efficiency of microfinance institutions, the result showed that all types of MFIs had higher efficiency scores. Mega-sized MFIs had higher efficiency scores of 42.65%, large-sized MFIs had higher efficiency scores of 43.48%, and Medium-sized MFIs had higher efficiency scores of 48.57%, The average efficiency scores under Variable Return to Scale was 0.9260. Ordered Probit Model was used to analyze the factors affecting the efficiency of microfinance institutions, the result showed that welfare and benefit allocation factor had a significantly positive affects on the efficiency level.

Keywords : Operational Efficiency, Factors Affecing Efficiency, Microfinance Institutions

ตารางการนำเสนอ
การประชุมวิชาการระดับชาติและนานาชาติด้านบริหารธุรกิจและการบัญชี ประจำปี 2561
วันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2561
ณ โรงแรม พูลแมน ขอนแก่น ราชา ออคิด จังหวัดขอนแก่น

ห้อง 3 – ห้องจัดที่นั่ง 1 ชั้น G (รอบที่ 1)

เวลา	รหัส บทความ	บทความ	ชื่อผู้เสนอบทความ
12.30-12.45 น.	A4-88	อิทธิพลของประเทศแหล่งกำเนิด ความเชื่อมั่นในตราสินค้า หัตถศิลป์ ที่มีต่อความตั้งใจซื้อสินค้าแฟชั่นระดับโลก	แคทริยา ทองจบ ตรีธวัฒน์ ปัสตุกุลเกียรติ นริศรา กิตตินนท์
12.45-13.00 น.	A4-52	ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการการเดินทาง ทางผ่านแอปพลิเคชัน LILUNA	กมลวรรณ สุ่มเอม ณัฏฐชุตา ตั้งสุนทรตระกูล ภฤศญา ปิยนุสรณ์
13.00-13.15 น.	A4-68	การศึกษาเชิงเปรียบเทียบการค้าและการอำนวยความสะดวกทาง การค้า ด้านสิ่งขจรและด้านแม่สอด	ชนาพร ดาวลอย ณัฏฐิยา แผนสมบูรณ์ ภฤศญา ปิยนุสรณ์
13.15-13.30 น.	A4-02	การรับรู้และความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว นอร์เวย์ สวีเดน เดนมาร์ก (Scandinavia) ต่อภาพลักษณ์การท่องเที่ยวไทยภายใต้ แคมเปญเที่ยววิถีไทย	ณัฐพัชร วรพงศ์พัชร ณรงค์ฤทธิ์ ชีระเวช ลลิตา จุมโสดา กนกอร บุญมี สมพงษ์ อัครวิธิปิติ
13.30-13.45 น.	A4-36	การศึกษาการพัฒนาผลิตภัณฑ์และการสร้างมูลค่าเพิ่มของธุรกิจ ส้มตำไทยอบกรอบ กรณีศึกษา บริษัท เอ็ม.ที. เกษตรแปรรูป จำกัด อำเภอนองแสง จังหวัดปทุมธานี	ชญาณิศ หมื่นขำ อังศุมาลิน โพธิ์ทอง ภฤศญา ปิยนุสรณ์
13.45-14.00 น.	A4-45	กลยุทธ์การเพิ่มยอดขายและรักษาสถานลูกค้าในธุรกิจค้าปลีกค้าส่ง ตามแนวชายแดน กรณีศึกษา ร้านค้าปลีกค้าส่ง ABC อำเภอเมือง จังหวัดมุกดาหาร	ภัทรภร ชัยประเสริฐ ดนัยพงศ์ เชษฐโชติศักดิ์
14.00-14.15 น.	A4-35	การศึกษาการออกแบบผลิตภัณฑ์และการสร้างมูลค่าเพิ่มธุรกิจลูกชุบ กรณีศึกษาร้านขนมลูกชุบ Lucky Bean อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี	ชญาณิศ เต็นภูเขา บุณพริกา พวงศรี ภฤศญา ปิยนุสรณ์

ห้อง 5 – ห้องฟั่มย 1 ชั้น G (รอบที่ 2)

เวลา	รหัส บทความ	บทความ	ชื่อผู้เสนอบทความ
14.30-14.45 น.	A8-60	แนวทางการสร้างความสุขในการทำงาน โดยใช้กระบวนการสุนทรีย์ สาธก กรณีศึกษา หน่วยการให้บริการงานเครดิต ถนนหน้าเมือง ขอนแก่น ธนาคาร XYZ จำกัด (มหาชน)	ฐนิศร์ บุญแสนสุข อัจฉริยะ อุปการกุล
14.45-15.00 น.	A2-34	การลงทุนในหลักทรัพย์ต่างหมวดธุรกิจกันสามารถช่วยลดความเสี่ยง ได้หรือไม่	ปณณวัฒน์ วังอนุสรณ์
15.00-15.15 น.	A2-57	การวิเคราะห์ประสิทธิภาพและปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพของ สถาบันการเงินชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ประภัสสร วาริศรี สุรัชย์ กังวล ประเสริฐ จรรยาสุภาพ สมเกียรติ ชัยพิบูลย์
15.15-15.30 น.	A8-63	การทดสอบความเป็นเหตุและผลแบบแกรนเจอร์ระหว่าง อัตรา ดอกเบี้ยกับการตัดสินใจศึกษาต่อระดับปริญญาตรีและต่ำกว่า	สมชัย เอื้อวิบูลย์ทรัพย์ ปรัชญา ปิ่นมณี
15.30-15.45 น.	A4-90	ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้ามาลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศใน ประเทศไทย	ฐาปณีย์ พลเชียงดี สุรัสวดี พริ้งพัฒนพงษ์
15.45-16.00 น.	A4-99	ภูมิทัศน์ของการบริการที่มีผลต่อประสบการณ์การท่องเที่ยว ตลาด ย้อนยุค ถนนยมจินดา จังหวัดระยอง	ประภาวี เครือวัง จิราภา ฟุ้งบางกรวย

การวิเคราะห์ประสิทธิภาพและปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพของ
สถาบันการเงินชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
THE ANALYSIS OF EFFICIENCY AND FACTORS AFFECTING EFFICIENCY OF
MICROFINANCE INSTITUTIONS IN THE NORTH-EAST THAILAND

ประภัสสร วารีศรี¹ สุรัชย์ กังวล² ประเสริฐ จรรยาสุภาพ³ สมเกียรติ ชัยพิบูลย์⁴
¹นักศึกษาริทยานเอก สาขาเศรษฐศาสตร์ประยุกต์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

²รศ.ดร. ³รศ.ดร. ⁴ผศ.ดร. คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

Prapassorn Wareesri¹ Surachai Kungwon² Prasert Janyasupab³ Somkiat Chaipiboon⁴

¹ Doctoral Student (Applied Economics) Faculty of Economics Maejo University

² Assoc. Prof. Dr. ³ Assoc. Prof. Dr. ⁴ Asst. Prof. Faculty of Economics Maejo University

E-mail address: prapassorn.w@acc.msu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประสิทธิภาพและปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานของสถาบันการเงินชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยใช้ตัวแบบ Data Envelopment Analysis: DEA ในการวิเคราะห์ประสิทธิภาพการดำเนินงานของสหกรณ์เครดิตยูเนียน ศึกษาสถาบันการเงินชุมชนประเภทสหกรณ์เครดิตยูเนียน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างเลือกแบบเจาะจง เลือกสหกรณ์เครดิตยูเนียนจากจังหวัดที่มีจำนวนสหกรณ์เครดิตยูเนียนสูงที่สุด 5 อันดับแรกของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ รวมทั้งสิ้น 88 แห่ง ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพการดำเนินงานพบว่า สหกรณ์เครดิตยูเนียนทั้งสามขนาด มีประสิทธิภาพอยู่ในระดับมากที่สุด โดยสหกรณ์เครดิตยูเนียน ขนาดใหญ่มาก มีระดับประสิทธิภาพมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 42.65 ส่วนขนาดใหญ่มิมีระดับประสิทธิภาพมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 43.48 และสหกรณ์เครดิตยูเนียนขนาดกลางมีระดับประสิทธิภาพมากที่สุดถึงร้อยละ 78.57 โดยมีค่าประสิทธิภาพโดยเฉลี่ย VRS อยู่ในระดับมากที่สุด คือ 0.9260 ส่วนการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานของสหกรณ์เครดิตยูเนียน ใช้วิธีการทางเศรษฐมิติที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่างๆ กับระดับความมีประสิทธิภาพคือ แบบจำลองโพรบิตแบบเรียงลำดับ (Ordered Probit Model) ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานของสหกรณ์เครดิตยูเนียนคือ ปัจจัยด้านการจัดสรรผลประโยชน์และสวัสดิการแก่สมาชิก

คำสำคัญ : ประสิทธิภาพการดำเนินงาน ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพ สถาบันการเงินชุมชน

ABSTRACT

This research aimed to study the efficiency and factors affecting the efficiency of microfinance institutions (MFIs) in the North-East Thailand. Microfinance institutions from top 5 provinces with highest numbers of microfinance institutions, were selected using purposive sampling method. There were 88 microfinance institutions in the sample. Data Envelopment Analysis: DEA, under Variable Return to Scale was used to analyze efficiency of microfinance institutions, the result showed that all types of MFIs had higher efficiency scores. Mega-sized MFIs had higher efficiency scores of 42.65%, large-sized MFIs had higher efficiency scores of 43.48%, and Medium-sized MFIs had higher efficiency scores of 48.57%, The average efficiency scores under Variable Return to Scale was 0.9260. Ordered Probit Model was used to analyze the factors affecting the efficiency of microfinance institutions, the result showed that welfare and benefit allocation factor had a significantly positive effects on the efficiency level.

Keywords : Operational Efficiency, Factors Affecting Efficiency, Microfinance Institutions

บทนำ

ความยากจนถือเป็นปัญหาและอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศ เนื่องจากรัฐบาลของแต่ละประเทศต้องจัดสรรงบประมาณเพื่อให้ความช่วยเหลือและหาทางแก้ไขปัญหความยากจนของประชากรในประเทศ สำหรับประเทศไทยปัญหความยากจนก็เป็นปัญหาที่รัฐบาลทุกยุคทุกสมัยต้องประสบและต้องหานโยบายต่างๆ เพื่อแก้ไขปัญหความยากจน ที่เป็นปัญหาพื้นฐานที่เชื่อมโยงสู่ปัญหาอื่นในสังคมมากมาย โดยเฉพาะประชากรในชนบทของประเทศไทยซึ่งส่วนใหญ่เป็นคนยากจน ที่มีลักษณะคือ คนที่มีรายได้ต่ำกว่าที่ยังชีพให้มีมาตรฐานได้ ไม่มีรายได้เพียงพอ หรือไม่สามารถสนองความต้องการพื้นฐานที่จำเป็นขั้นต่ำ สำหรับอาหารที่มีคุณค่า ที่อยู่อาศัยและเครื่องอุปโภคบริโภคที่เหมาะสมกับการดำรงชีวิตที่มีคุณภาพในเกณฑ์มาตรฐานได้ คนที่มีรายได้หรือมีความสามารถในการตอบสนองความต้องการในชีวิตที่ต่ำกว่าเกณฑ์เฉลี่ยของคนในสังคมเดียวกัน รวมถึงคนที่ไม่มีสิทธิหรือโอกาสที่จะได้รับบริการพื้นฐาน เช่นการศึกษา โอกาสในการประกอบอาชีพ บริการทางสาธารณสุขและบริการอื่นๆ ทัดเทียมกับคนอื่นๆ โดยสาเหตุของความยากจนในชนบทที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือการขาดการเข้าถึงบริการทางสังคม สาธารณูปโภคและโครงสร้างพื้นฐานที่มีคุณภาพอย่างทั่วถึงของประชาชนในชนบท เนื่องจากบริการพื้นฐานของรัฐทั้งสถานศึกษา สถานพยาบาล และอื่น ๆ กระจุกตัวอยู่ในเขตเมืองเป็นส่วนใหญ่ คนชนบทจึงมีโอกาสเข้าถึงได้น้อยกว่าและเสียค่าใช้จ่ายใน

การเดินทางเพื่อไปใช้บริการสูงกว่าคนในเขตเมือง ซึ่งส่งผลกระทบต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนชนบท (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2557)

ความยากจนกระจุกตัวอย่างแน่นหนาอยู่ในเขตชนบท โดยเฉพาะในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มีคนจนคิดเป็นร้อยละ 54.0 ของคนจนทั้งประเทศ ภาคเหนือมีคนจนคิดเป็นร้อยละ 22.5 ของคนจนทั้งประเทศ (สำนักพัฒนาฐานข้อมูลและตัวชี้วัดภาวะสังคม, 2554) จะเห็นได้ว่าภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นภูมิภาคที่ยากจนที่สุดของประเทศไทย

แนวทางการแก้ไขปัญหาคือความยากจนของประชกรนั้น ประเทศที่กำลังพัฒนาหลายประเทศได้ใช้สถาบันการเงินเพื่อแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจและความยากจน โดยสถาบันการเงินเป็นองค์กรที่เกี่ยวข้องกับอุปสงค์และอุปทานของเงิน มีบทบาทต่อการกำหนดปริมาณเงินในระบบเศรษฐกิจ สถาบันการเงินโดยทั่วไปได้ยึดแนวทางตามหลักเศรษฐศาสตร์การเงินบางส่วน ซึ่งเกี่ยวข้องกับบทบาทลักษณะหน้าที่และอิทธิพลของเงิน รวมทั้งระบบสินเชื่อกของสถาบันการเงินที่มีผลต่อกิจกรรมทางเศรษฐกิจและปัญหาคความยากจน สถาบันการเงิน (Financial Institution) ยังถือเป็นกลไกอันสำคัญ เพื่อทำหน้าที่เป็นสื่อกลางในการรวบรวมเงินออมจากประชาชนทั่วไป และทำการจัดสรรเงินออมให้แก่ผู้ประกอบการหรือผู้ที่ต้องการเงินสำหรับลงทุน (สมโภชน์ วัลยะเสวี, 2549) เมื่อระบบเงินออม ไปสู่ระบบการลงทุนโดยผ่านสื่อกลางสถาบันการเงิน เกิดการจ้างงานสร้างอาชีพสำหรับผู้ประกอบการในชุมชน นักเศรษฐศาสตร์จึงได้นำหลักเศรษฐศาสตร์การเงินมากำหนดรูปแบบและจัดตั้งสถาบันการเงินชุมชน เช่น ในประเทศบังกลาเทศ องค์กรการเงินในชุมชนของประเทศนี้เกิดขึ้นในปี พ.ศ. 2526 (สฤณี อาชวานันทกุล, 2555:84) โดยรูปแบบของธนาคารหมู่บ้าน (Grameen Bank) เพื่อใช้เป็นองค์กรทางการเงินสำหรับการแก้ไขปัญหาความยากจนในชนบท จนประสบความสำเร็จตามแนวคิดของ มุฮัมหมัด ยูนุส (Muhammad Yunus)

สถาบันการเงินขนาดเล็ก (Microfinance Institution : MFI) หรือสถาบันการเงินชุมชน (Community Bank) เป็นองค์กรทางการเงินในชุมชนหรือระบบบริการทางการเงินรายย่อยที่มีเป้าหมายและรูปแบบการให้บริการทางการเงินแก่บุคคลในชุมชนที่มีความขัดเจน เหมาะสมกับสมาชิกกลุ่มเป้าหมายทั้งรายคนและรายกลุ่มที่ประกอบอาชีพต่างๆ รวมถึงกลุ่มสตรีซึ่งขาดแคลนทางด้านเงินทุน สามารถดำเนินการระดมเงินทุนจากชุมชน ในรูปแบบของผลิตภัณฑ์เงินฝากออมทรัพย์ แล้วจัดสรรเงินฝากออมทรัพย์ส่วนหนึ่งเป็นผลิตภัณฑ์สินเชื่อหรือเงินให้กู้แก่สมาชิกที่ต้องการเงินทุน โดยมีความยืดหยุ่นในเรื่องหลักค้ำประกันให้สมาชิกในกลุ่มเดียวกันสามารถค้ำประกันเงินกู้ซึ่งกันและกันในรูปแบบของเงินกู้ค้ำประกันร่วมกลุ่ม (กิตติชัย นวลทอง, 2551) สถาบันการเงินขนาดเล็กหรือสถาบันการเงินชุมชนจึงเป็นองค์กรทางการเงินที่สามารถเข้าถึงประชากรกลุ่มที่ไม่สามารถเข้าถึงบริการธนาคารพาณิชย์หรือธนาคารขนาดใหญ่ของรัฐได้

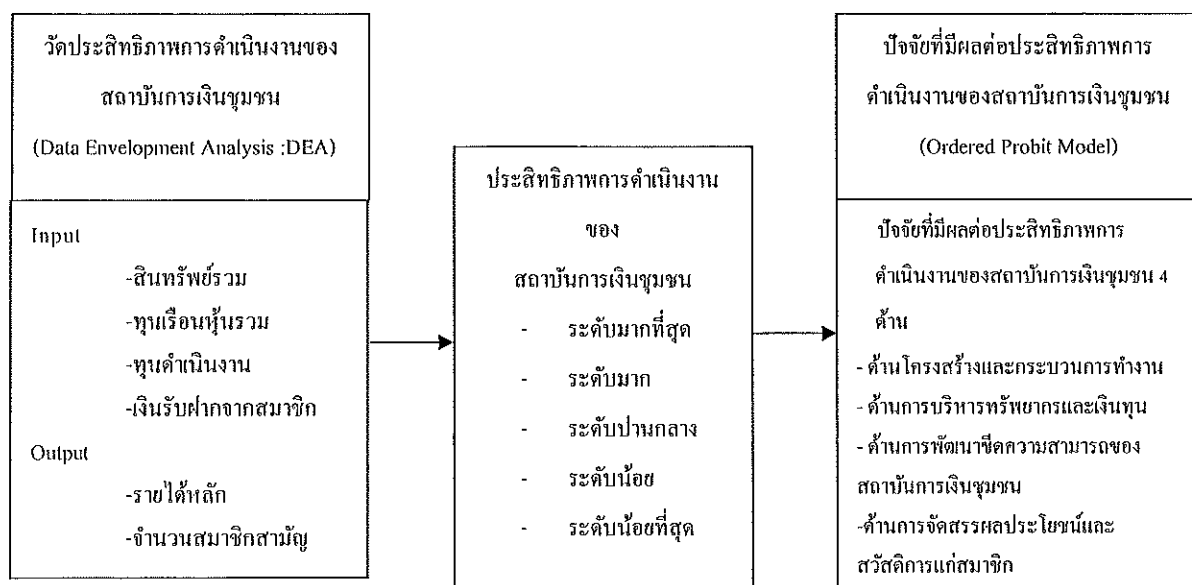
ถึงแม้ว่าสถาบันการเงินชุมชนจัดตั้งขึ้นเพื่อสร้างโอกาสและช่วยเหลือคนยากจน แต่ในอดีตที่ผ่านมาพบว่าการทำงานของสถาบันการเงินชุมชนเป็นจำนวนมากที่ประสบปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน มีปัญหาด้านการบริหารจัดการ ทำให้สถาบันการเงินชุมชนหลายแห่งเกิดการขาดสภาพคล่อง และสถานภาพทางการเงินของกองทุนลดน้อยลง ไม่มีประสิทธิภาพ ทำให้ขาดความเข้มแข็งในการเป็นที่พึ่งของชุมชน การ

ขาดประสิทธิภาพการจัดการ สมาชิกไม่มีส่วนร่วมอย่างแท้จริง ปัญหาภาวะผู้นำ และสมาชิกขาดความรู้ความเข้าใจต่อเป้าหมายและผลประโยชน์ที่แท้จริงต่อกิจกรรม(บุญช่วย อุ๋นชัยศรีและจรรรัฐ จงพุดิสิริ,2548 อ้างถึงใน สุรัชย์ กังวล,2552) คำถามที่เกิดขึ้นคือในปัจจุบันการดำเนินงานของสถาบันการเงินชุมชนที่จัดตั้งขึ้นมีประสิทธิภาพมากน้อยแค่ไหน มีปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงาน จึงสนใจที่จะศึกษาการวัดประสิทธิภาพการดำเนินงานของสถาบันการเงินชุมชนโดยเลือกศึกษาสถาบันการเงินชุมชนที่ได้รับความสนใจและมีการขยายตัวอย่างสูง คือสหกรณ์เครดิตยูเนี่ยน เพื่อทราบถึงควมมีประสิทธิภาพในการดำเนินงาน และศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานของสถาบันการเงินชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เนื่องจากเป็นภูมิภาคที่ยากจน มีรายได้ต่ำต่อหัวต่อปีต่ำที่สุด และเป็นหนี้สาธารณะมากที่สุด และครัวเรือนมีการออมน้อยที่สุดตามข้อมูลข้างต้น เพื่อนำสู่การพัฒนาประสิทธิภาพการดำเนินงานของสถาบันการเงินต่อไป

- วัตถุประสงค์การวิจัย
- 1.เพื่อวิเคราะห์ประสิทธิภาพการดำเนินงานของสถาบันการเงินชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
 - 2.เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพและการพัฒนาการดำเนินงานของสถาบันการเงินชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
- กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิเคราะห์ประสิทธิภาพการดำเนินงานของสถาบันการเงินชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จะใช้วิธี Data Envelopment Analysis (DEA) เนื่องจากสถาบันการเงินชุมชนมีผลผลิตหลายชนิดและกลุ่มตัวอย่างมีขนาดเล็ก โดยตัวแปรผลผลิตและปัจจัยการผลิตที่ใช้ในการศึกษาสรุปได้ดังภาพที่ 1 ต่อไปนี้

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการศึกษา คือ สถาบันการเงินชุมชนประเภทสหกรณ์เครดิตยูเนียน เนื่องจากเป็นสถาบันการเงินชุมชนที่มีสัดส่วนการก่อตั้งมากที่สุดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เลือกสหกรณ์เครดิตยูเนียนที่จดทะเบียนจัดตั้งสหกรณ์(ยกเว้นชุมนุมสหกรณ์เครดิตยูเนียน) จำนวน 152 แห่ง ส่วนกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มเลือกแบบเจาะจง โดยเลือกจากจังหวัดที่มีจำนวนสหกรณ์เครดิตยูเนียนสูงที่สุด 5 อันดับแรกของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คือ จังหวัดขอนแก่น จังหวัดมหาสารคาม จังหวัดศรีสะเกษ จังหวัดร้อยเอ็ด และจังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งจำนวนสหกรณ์เครดิตยูเนียน ของ 5 จังหวัดมีจำนวนรวมทั้งสิ้น 88 แห่ง (ชุมนุมสหกรณ์เครดิตยูเนียนแห่งประเทศไทย,2557) ซึ่งมีจำนวนเกินครึ่งของสหกรณ์เครดิตยูเนียนรวมทั้งภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ชุมนุมสหกรณ์เครดิตยูเนียนแห่งประเทศไทย,2557) โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างเป็น 4 กลุ่มตามเกณฑ์การแบ่งขนาดสหกรณ์เครดิตยูเนียน ของกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ ได้กลุ่มตัวอย่างดังตารางที่ 1 ต่อไปนี้

ตารางที่ 1 จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ประสิทธิภาพ

จังหวัด	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง (แห่ง)	ขนาดสหกรณ์ (แห่ง)			
		ใหญ่มาก	ใหญ่	กลาง	เล็ก
ขอนแก่น	21	10	10	1	-
มหาสารคาม	19	5	12	2	-
ร้อยเอ็ด	19	5	9	5	-
ศรีสะเกษ	15	3	9	3	-
อุบลราชธานี	14	5	6	3	-
รวม	88	28	46	14	-

เครื่องมือในการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้แบบสอบถามแบบมีโครงสร้าง ซึ่งมีทั้งคำถามปลายเปิดและปลายปิดในการเก็บรวบรวมข้อมูล สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนาและเครื่องมือทางเศรษฐมิติ โดยข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยแบ่งออกเป็น

-ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เป็นข้อมูลที่ได้จากการเก็บแบบสอบถาม ซึ่งประกอบด้วยชุดคำถามแบบมีโครงสร้าง ได้แก่ ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพของสหกรณ์เครดิตยูเนียนทั้ง 4 ด้าน

-ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นข้อมูลที่รวบรวมจากรายงานสถิติของชุมนุมสหกรณ์เครดิตยูเนียน ข้อมูลปี พ.ศ.2557- พ.ศ.2559 จากงานวิจัย รายงานทางสถิติต่างๆ หนังสือ ตลอดจนข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ประสิทธิภาพของสถาบันการเงินชุมชน ใช้วิธี Data Envelopment Analysis (DEA) ซึ่งเป็นวิธีการวัดประสิทธิภาพที่นิยมใช้กันอย่างแพร่หลายในการวัดประสิทธิภาพหน่วยงานหรือองค์กรต่างๆ โดยเฉพาะในหน่วยงานของภาครัฐหรือหน่วยงานที่ไม่แสวงหากำไร เนื่องจากเป็นวิธีการที่สามารถวัดประสิทธิภาพขององค์กร โดยการพิจารณาปัจจัยนำเข้า (Inputs) และผลผลิต (Outputs) ที่เป็นตัวแปรเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพได้หลายปัจจัยในเวลาเดียวกัน โดยใช้เทคนิคการโปรแกรมเชิงเส้นทางคณิตศาสตร์ (กานต์ ลีวัฒนา ยิ่งยง.2552)ซึ่งช่วยให้สามารถวิเคราะห์ความมีประสิทธิภาพหรือความคืบหน้าประสิทธิภาพในการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่และผลผลิตที่ได้จากการใช้ทรัพยากร และนอกจากนี้ยังช่วยหาสาเหตุของความคืบหน้าประสิทธิภาพ ซึ่งสามารถใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงประสิทธิภาพขององค์กร

แบบจำลอง Data Envelopment Analysis (DEA) เป็นการวัดประสิทธิภาพแบบ Non-Parametric Approach เป็นการศึกษาและวิเคราะห์โดยไม่ต้องมีแบบจำลองและรูปแบบสมการในการประมาณค่าสัมประสิทธิ์เพื่อหาเส้นพรมแดนการผลิต แต่เป็นแบบจำลองที่วัดประสิทธิภาพการดำเนินงานของหน่วยงานและองค์กรต่างๆ โดยพิจารณาประสิทธิภาพจากปัจจัยนำเข้ากับผลผลิตที่ได้ออกมา โดยเรียกหน่วยงานที่นำมาประเมินประสิทธิภาพว่า Decision Making Unit หรือ DMU ซึ่งเป็นเสมือนหน่วยงานที่ทำหน้าที่เปลี่ยนปัจจัยนำเข้าเป็นผลผลิต โดยทุก DMU ที่นำมาวิเคราะห์ต้องมีลักษณะการดำเนินงานเหมือนกัน เช่น เป็นธุรกิจประเภทเดียวกัน หรือเป็นการทำงานประเภทเดียวกัน ในการวัดประสิทธิภาพวิธีนี้มีแบบจำลองที่นิยมมี 2 แบบ คือ แบบจำลอง CCR และ แบบจำลอง BCC (กฤษณ์ เพ็ชรประดับ, 2553) ดังนี้

-แบบจำลอง CCR แบบจำลองนี้ถูกพัฒนาโดย Charnes, Cooper and Rhodes (1978) โดยใช้โปรแกรมเชิงเส้นตรง (Linear Programming) ในการประเมินค่าประสิทธิภาพของหน่วยผลิต วิธี CCR เป็นแบบผลผลิตหลายชนิดและปัจจัยการผลิตหลายชนิด ซึ่งเน้นการพิจารณาทางด้านปัจจัยการผลิต (Input-Oriented) ภายใต้อัตราการผลิตรายเดียวได้ต่อขนาดคงที่ (Constant Returns to Scale : CRS) โดยแนวคิดนี้จะใช้ได้เหมาะสมเมื่อหน่วยผลิตทุกหน่วยมีการดำเนินการผลิต ณ ระดับที่เหมาะสม

-แบบจำลอง BCC จากการใช้แบบจำลอง CCR จะใช้ได้อย่างเหมาะสมเมื่อหน่วยผลิตทำการผลิต ณ ระดับที่เหมาะสม แต่ในความเป็นจริงการแข่งขันในโลกเป็นการแข่งขันที่ไม่สมบูรณ์ด้วยเหตุผล เช่น เงินทุนที่แตกต่างกัน การเข้าถึงทรัพยากรการผลิตที่แตกต่างกัน เป็นต้น ซึ่งทำให้หน่วยผลิตไม่สามารถดำเนินการผลิตอยู่ในระดับที่เหมาะสมได้ จากสาเหตุข้างต้นจึงได้มีการพัฒนาแบบจำลองขึ้นมาใหม่ โดย Charnes and Cooper (1978) ภายใต้ข้อสมมติ Variable Returns to Scale (VRS)

การศึกษาในครั้งนี้มีตัวแปรที่ใช้ในการวิเคราะห์ประสิทธิภาพประกอบด้วย ตัวแปรผลผลิต (Output) จำนวน 2 ตัวแปร ได้แก่ รายได้หลัก จำนวนสมาชิกสามัญ ตัวแปรปัจจัยการผลิต (Input) จำนวน 4 ตัวแปร ได้แก่ สินทรัพย์รวม ทุนเรือนหุ้นรวม ทุนดำเนินงาน เงินรับฝากจากสมาชิก

ตารางที่ 2 ตารางแสดงตัวแปรผลผลิต(Input) และตัวแปรปัจจัยการผลิต(Output)

ตัวแปร	คำอธิบายตัวแปร
Input	
-สินทรัพย์รวม	-สิ่งที่มีตัวตนหรือไม่มีตัวตนอันมีมูลค่า ซึ่งสหกรณ์เครดิตยูเนียนเป็นเจ้าของหรือสามารถถือเอาประโยชน์ได้จากกรรมสิทธิ์ในสังหาริมทรัพย์ อสังหาริมทรัพย์ ลิขสิทธิ์เครื่อง มูลค่าที่ได้มา รายจ่ายที่ก่อให้เกิดสิทธิ์ และรายจ่ายของงวดบัญชีถัดไป
-ทุนเรือนหุ้นรวม	-จำนวนเงินค่าหุ้นที่สมาชิกได้ชำระมูลค่าแล้ว (มูลค่าหุ้นรวมทั้งหมดของสมาชิกภายในปีนั้น)
-ทุนดำเนินงาน	-เงินหรือสินทรัพย์ที่ตั้งไว้สำหรับดำเนินการเพื่อหาผลประโยชน์ เพื่อความอยู่รอดของสหกรณ์เครดิตยูเนียน
-เงินรับฝากจากสมาชิก	-จำนวนเงินที่รับฝากจากสมาชิกของสหกรณ์เครดิตยูเนียนทั้งหมดภายในปีนั้น
Output	
-รายได้หลัก	-รายได้หลักที่เป็นรายได้ของสหกรณ์ เช่น สหกรณ์เครดิตยูเนียนทำธุรกิจด้านสินเชื่อรายได้หลัก คือ ดอกเบี้ยรับ และถ้าสหกรณ์เครดิตยูเนียนมีหลายธุรกิจก็ต้องเอารายได้หลักของแต่ละธุรกิจมารวมด้วย
-จำนวนสมาชิกสามัญ	-จำนวนสมาชิกราชบุคคลของสหกรณ์เครดิตยูเนียนซึ่งสมาชิกสามัญจะต้องผู้ที่มีชื่อและลงลายมือชื่อในบัญชีรายชื่อผู้ซึ่งจะเป็นสมาชิกของสหกรณ์ และได้ชำระค่าหุ้นตามจำนวนที่จะถือครบถ้วนแล้ว

2. การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานของสถาบันการเงินชุมชน สำหรับการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานนั้น เนื่องจากตัวแปรตามคือระดับความมีประสิทธิภาพของสถาบันการเงินชุมชน ซึ่งเป็นตัวแปรเชิงคุณภาพที่ถูกเรียงลำดับโดยมีค่าตั้งแต่ 0-4 ดังนั้นวิธีการทางเศรษฐมิติที่ใช้ในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่างๆ กับระดับความมีประสิทธิภาพในแบบจำลองนี้คือ แบบจำลองโพรบิตแบบเรียงลำดับ (Ordered Probit Model)

ตัวแปรที่ใช้ในการอธิบายประสิทธิภาพของสหกรณ์เครดิตยูเนียนจะมุ่งไปที่ด้านการบริหารจัดการ โดยแบ่งเป็น 4 ด้านดังนี้

1. ด้านโครงสร้างและกระบวนการทำงาน ประกอบด้วย คณะกรรมการ สมาชิก กฎระเบียบข้อบังคับ การบริหารจัดการและระบบข้อมูล
2. ด้านการบริหารทรัพยากรและเงินทุน ประกอบด้วย การจัดการทรัพยากรและเงินทุน ความโปร่งใส ความมีประสิทธิภาพในการบริหารการเงิน
3. ด้านการพัฒนาขีดความสามารถของสหกรณ์เครดิตยูเนียน ประกอบด้วย การพัฒนาความรู้/ศักยภาพแก่บุคลากร
4. ด้านการจัดสรรผลประโยชน์และสวัสดิการแก่สมาชิก

ในการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพ เริ่มต้นจากการนำผลการวิเคราะห์ระดับความมีประสิทธิภาพมาแปลงเป็นค่าคะแนนความมีประสิทธิภาพอยู่ในลักษณะไม่ต่อเนื่อง ดังนี้

ประสิทธิภาพในระดับมากที่สุด	ให้ค่าคะแนนเท่ากับ 4
ประสิทธิภาพในระดับมาก	ให้ค่าคะแนนเท่ากับ 3
ประสิทธิภาพในระดับปานกลาง	ให้ค่าคะแนนเท่ากับ 2
ประสิทธิภาพในระดับน้อย	ให้ค่าคะแนนเท่ากับ 1
ประสิทธิภาพในระดับน้อยที่สุด	ให้ค่าคะแนนเท่ากับ 0

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่างๆ และระดับความมีประสิทธิภาพ จะใช้แบบจำลองดังนี้

$$Y_i = \alpha \sum_{i=1}^N \sum_{j=1}^J X_{ij} + e$$

โดยที่ Y_i คือ ค่าคะแนนความมีประสิทธิภาพของสหกรณ์เครดิตยูเนียน

X_{ij} คือ ตัวแปรอธิบายประสิทธิภาพของสหกรณ์เครดิตยูเนียน

α คือ ค่าสัมประสิทธิ์

e คือ พจน์ความคลาดเคลื่อน

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 สรุปข้อมูลทางสถิติของตัวแปรผลผลิต(Input) และตัวแปรปัจจัยการผลิต(Output)

ข้อมูลสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ของตัวแปรผลผลิต(Input) และตัวแปรปัจจัยการผลิต (Output) แยกตามขนาดของสหกรณ์เครดิตยูเนียน ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ตารางแสดงข้อมูลทางสถิติของตัวแปรผลผลิต(Input) และตัวแปรปัจจัยการผลิต(Output) แยกตาม จังหวัด

	Mean	Maximum	Minimum	S.D.
Input				
-สินทรัพย์รวม				
ขอนแก่น	55,175,256	441,051,791	141,991	98,271,516
มหาสารคาม	16,771,454	87,905,970	25,124	24,025,785
ร้อยเอ็ด	38,336,226	368,370,384	451,466	71,731,778
ศรีสะเกษ	15,880,733	86,080,537	559,099	22,545,729
อุบลราชธานี	38,833,987	182,246,340	134,165	48,787,005
-ทุนเรือนหุ้นรวม				
ขอนแก่น	16,481,737	87,531,550	115,793	24,007,285
มหาสารคาม	6,737,450	37,022,640	106,650	9,031,680
ร้อยเอ็ด	9,298,704	46,646,150	286,093	12,956,147
ศรีสะเกษ	5,498,619	23,015,600	190,494	6,324,419
อุบลราชธานี	10,724,960	76,231,790	11,954	18,900,366
-ทุนดำเนินงาน				
ขอนแก่น	55,175,254	441,051,791	141,991	98,271,516
มหาสารคาม	16,762,668	87,905,970	116,438	24,020,978
ร้อยเอ็ด	38,997,136	368,370,384	451,466	72,252,044
ศรีสะเกษ	15,858,510	86,080,537	559,099	22,558,401
อุบลราชธานี	36,227,725	182,246,340	134,165	47,152,769
-เงินรับฝากจากสมาชิก				
ขอนแก่น	12,374,710	97,721,721	26,212	21,499,305
มหาสารคาม	4,630,920	44,299,229	1,559	9,752,272
ร้อยเอ็ด	9,461,683	68,303,016	20,733	15,677,470
ศรีสะเกษ	4,104,236	26,278,042	17,224	6,901,369
อุบลราชธานี	16,367,970	89,692,231	13,870	25,457,497

	Mean	Maximum	Minimum	S.D.
Output				
-รายได้หลัก				
ขอนแก่น	2,168,034	25,947,563	429	4,531,237
มหาสารคาม	685,874	4,995,260	8,490	1,105,024
ร้อยเอ็ด	1,528,383	16,765,966	5,831	2,982,011
ศรีสะเกษ	394,749	1,962,229	980	482,825
อุบลราชธานี	1,320,238	10,069,226	5,461	2,076,780
-จำนวนสมาชิกสามัญ				
ขอนแก่น	1,434	6,055	98	1,302
มหาสารคาม	1,080	4,106	114	1,071
ร้อยเอ็ด	890	1,996	151	632
ศรีสะเกษ	1,066	5,634	61	1,362
อุบลราชธานี	1,071	2,778	63	976

จากตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตัวแปรผลผลิต(Input) และตัวแปรปัจจัยการผลิต(Output) พบว่า สหกรณ์เครดิตยูเนียนในจังหวัดขอนแก่นมีสินทรัพย์รวมเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 55,175,256 บาท สหกรณ์เครดิตยูเนียนที่มีสินทรัพย์รวมสูงที่สุดอยู่ในจังหวัดขอนแก่นมีมูลค่าสินทรัพย์รวมเท่ากับ 441,051,791 บาท ส่วนสหกรณ์เครดิตยูเนียนที่มีสินทรัพย์รวมต่ำที่สุดอยู่ในจังหวัดมหาสารคามมีมูลค่า 25,124 บาท

ทุนเรือนหุ้นรวมของสหกรณ์เครดิตยูเนียนในจังหวัดขอนแก่นมีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 16,481,737 บาท สหกรณ์เครดิตยูเนียนที่มีทุนเรือนหุ้นรวมสูงที่สุดอยู่ในจังหวัดขอนแก่นมีมูลค่า 87,531,550 ส่วนสหกรณ์เครดิตยูเนียนที่มีทุนเรือนหุ้นรวมต่ำที่สุดอยู่ในจังหวัดอุบลราชธานีมีมูลค่า 11,954 บาท ในส่วนของทุนดำเนินงานนั้นสหกรณ์เครดิตยูเนียนในจังหวัดขอนแก่นมีทุนดำเนินงานเฉลี่ยสูงสุดมีมูลค่า 55,175,254 บาท สหกรณ์เครดิตยูเนียนที่มีทุนดำเนินงานสูงที่สุดอยู่ในจังหวัดขอนแก่นมีมูลค่า 441,051,791 บาท ส่วนสหกรณ์เครดิตยูเนียนที่มีทุนดำเนินงานต่ำที่สุดอยู่ในจังหวัดมหาสารคามมีมูลค่า 116,438 บาท

ในส่วนของเงินรับฝากจากสมาชิกพบว่าเงินรับฝากจากสมาชิกของสหกรณ์เครดิตยูเนียนในจังหวัดอุบลราชธานีมีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ 16,367,970 บาท สหกรณ์เครดิตยูเนียนที่มีเงินรับฝากจากสมาชิกสูงที่สุดอยู่ในจังหวัดขอนแก่น มีจำนวน 97,721,721 บาท ส่วนสหกรณ์เครดิตยูเนียนที่มีเงินรับฝากจากสมาชิกต่ำที่สุดอยู่ในจังหวัดมหาสารคามมีมูลค่า 1,559 บาท

สำหรับรายได้หลักนั้นพบว่าสมาชิกของสหกรณ์เครดิตยูเนียนที่มีรายได้หลักเฉลี่ยสูงที่สุดอยู่ในจังหวัดขอนแก่น มีมูลค่า 2,168,034 บาท สหกรณ์เครดิตยูเนียนที่มีรายได้หลักสูงที่สุดอยู่ในจังหวัดขอนแก่นมีมูลค่า 25,947,563 บาท และสหกรณ์เครดิตยูเนียนที่มีรายได้หลักต่ำสุดก็อยู่ในจังหวัดขอนแก่นเช่นกัน โดยมีรายได้หลักเพียง 429 บาท และในส่วนของจำนวนสมาชิกสามัญนั้น จังหวัดที่มีจำนวนสมาชิกสามัญเฉลี่ยสูงที่สุดคือ

จังหวัดขอนแก่นมีจำนวน 1,434 คน สหกรณ์เครดิตยูเนียนที่มีจำนวนสมาชิกสามัญสูงที่สุดอยู่ในจังหวัดขอนแก่น มีสมาชิกจำนวน 6,055 คน และสหกรณ์เครดิตยูเนียนที่มีจำนวนสมาชิกสามัญต่ำที่สุดอยู่ในจังหวัดศรีสะเกษ มีสมาชิกเพียง 61 คน

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพการดำเนินงานของสหกรณ์เครดิตยูเนียนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพการดำเนินงานของสหกรณ์เครดิตยูเนียนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือโดยใช้แบบจำลองการโอบล้อมข้อมูล Data Envelopment Analysis (DEA) และเลือกเงื่อนไขการวัดค่าประสิทธิภาพการดำเนินงานกรณีผลได้ต่อขนาดมีการเปลี่ยนแปลงได้ (VRS)

ตารางที่ 4 แสดงระดับประสิทธิภาพการดำเนินงานของสหกรณ์เครดิตยูเนียนกรณีผลได้ต่อขนาดมีการเปลี่ยนแปลงได้ (VRS)

ระดับประสิทธิภาพการดำเนินงาน		ขนาดสหกรณ์						รวม		ค่าประสิทธิภาพโดยเฉลี่ย VRS
ระดับคะแนน	ความหมาย	ใหญ่มาก		ใหญ่		กลาง				
		(แห่ง)	(%)	(แห่ง)	(%)	(แห่ง)	(%)	(แห่ง)	(%)	
0.81-1.00	ประสิทธิภาพมากที่สุด	12	42.85	20	43.48	11	78.57	43	48.86	0.9820
0.61-0.80	ประสิทธิภาพมาก	7	25	10	21.74	0	0	17	19.32	0.7058
0.41-0.60	ประสิทธิภาพปานกลาง	9	32.14	10	21.74	1	7.14	20	22.73	0.5045
0.21-0.40	ประสิทธิภาพน้อย	0	0	5	10.87	0	0	5	5.68	0.3140
0.00-0.20	ประสิทธิภาพน้อยที่สุด	0	0	1	2.17	2	14.29	3	3.41	0.1557
รวม		28	100	46	100	14	100	88	100	0.9260

จากตารางที่ 4 พบว่า สหกรณ์เครดิตยูเนียนทั้งสามขนาดคือขนาดใหญ่มาก ขนาดใหญ่ และขนาดกลางมีระดับประสิทธิภาพการดำเนินงานมากที่สุดจำนวน 43 แห่งคิดเป็นร้อยละ 48.86 ระดับประสิทธิภาพการดำเนินงานระดับมากมีจำนวน 17 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 19.32 ระดับประสิทธิภาพการดำเนินงานปานกลางมีจำนวน 20 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 22.73 ระดับประสิทธิภาพการดำเนินงานน้อยมี 5 แห่งคิดเป็นร้อยละ 5.68 และระดับประสิทธิภาพการดำเนินงานน้อยที่สุดมี 3 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 3.41 และเมื่อพิจารณาแยกเป็นขนาดของสหกรณ์เครดิตยูเนียน พบว่าสหกรณ์เครดิตยูเนียนขนาดใหญ่มากมีระดับประสิทธิภาพการดำเนินงานมากที่สุดจำนวน 12 แห่งคิดเป็นร้อยละ 42.85 จากขนาดใหญ่มากทั้งหมด ส่วนสหกรณ์เครดิตยูเนียนขนาดใหญ่มีระดับประสิทธิภาพการดำเนินงานมากที่สุดจำนวน 20 แห่งคิดเป็นร้อยละ 43.48 จากสหกรณ์ขนาดใหญ่ทั้งหมด และสหกรณ์เครดิตยูเนียนขนาดกลางมีระดับประสิทธิภาพการดำเนินงานมากที่สุดจำนวน 11 แห่งคิดเป็นร้อยละ 78.57 จากสหกรณ์เครดิตยูเนียนขนาดกลางทั้งหมด ทั้งนี้ค่าประสิทธิภาพเฉลี่ยของสหกรณ์เครดิตยูเนียนที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดคือ 0.9820 สหกรณ์เครดิตยูเนียนที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดคือ 0.7058 สหกรณ์เครดิต

ยูเนียนที่มีประสิทธิภาพปานกลางคือ 0.5045 สหกรณ์เครดิตยูเนียนที่มีประสิทธิภาพน้อยคือ 0.3140 และสหกรณ์เครดิตยูเนียนที่มีประสิทธิภาพน้อยที่สุดคือ 0.1557 ตามลำดับ ในขณะที่ค่าประสิทธิภาพโดยรวมของสหกรณ์เครดิตยูเนียนอยู่ในระดับประสิทธิภาพมากที่สุดคือ 0.9296 ซึ่งผลการวิเคราะห์ดังกล่าวชี้ให้เห็นว่าประสิทธิภาพการดำเนินงานของสหกรณ์เครดิตยูเนียนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือส่วนใหญ่อยู่ในระดับมากที่สุด

ตารางที่ 5 แสดงระดับประสิทธิภาพสหกรณ์เครดิตยูเนียนและผลตอบแทนต่อขนาดการดำเนินงานภายใต้ข้อสมมุติ VRS

ระดับประสิทธิภาพการดำเนินงาน		ผลตอบแทนต่อขนาด					
ระดับคะแนน	ความหมาย	CRS		IRS		DRS	
		แห่ง	%	แห่ง	%	แห่ง	%
0.81-1.00	ประสิทธิภาพมากที่สุด	18	20.45	5	5.68	19	21.59
0.61-0.80	ประสิทธิภาพมาก	0	0	1	1.34	19	21.59
0.41-0.60	ประสิทธิภาพปานกลาง	0	0	1	1.34	16	18.18
0.21-0.40	ประสิทธิภาพน้อย	0	0	0	0	6	6.82
0.00-0.20	ประสิทธิภาพน้อยที่สุด	0	0	2	2.27	1	1.34
รวม		18	20.45	9	10.63	61	69.51

เมื่อพิจารณาผลตอบแทนต่อขนาดการดำเนินงานของสหกรณ์เครดิตยูเนียนภายใต้ข้อสมมุติ VRS พบว่าสหกรณ์เครดิตยูเนียนที่มีระดับประสิทธิภาพการดำเนินงานมากที่สุด มีผลตอบแทนต่อขนาดของการดำเนินงานที่คงที่ (Constant Return to Scale : CRS) จำนวน 18 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 20.45 ของสหกรณ์กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ผลตอบแทนต่อขนาดของการดำเนินงานที่เพิ่มขึ้น (Increasing Return to Scale : IRS) จำนวน 5 แห่งคิดเป็นร้อยละ 5.68 ส่วนผลตอบแทนต่อขนาดของการดำเนินงานที่ลดลง (Decreasing Return to Scale : DRS) มีจำนวน 19 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 21.59 ในขณะที่สหกรณ์เครดิตยูเนียนที่มีประสิทธิภาพการดำเนินงานมาก มีผลตอบแทนต่อขนาดของการดำเนินงานที่เพิ่มขึ้น (IRS) จำนวน 1 แห่งคิดเป็นร้อยละ 1.34 มีผลตอบแทนต่อขนาดของการดำเนินงานที่ลดลง (DRS) จำนวน 19 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 21.59 ส่วนสหกรณ์เครดิตยูเนียนที่มีประสิทธิภาพการดำเนินงานปานกลาง มีผลตอบแทนต่อขนาดของการดำเนินงานที่เพิ่มขึ้น (IRS) จำนวน 1 แห่งคิดเป็นร้อยละ 1.34 มีผลตอบแทนต่อขนาดของการดำเนินงานที่ลดลง (DRS) จำนวน 16 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 18.18 ในส่วนของสหกรณ์เครดิตยูเนียนที่มีระดับประสิทธิภาพการดำเนินงานน้อย พบว่ามีผลตอบแทนต่อขนาดของการดำเนินงานที่ลดลง (DRS) จำนวน 6 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 6.82 และสหกรณ์เครดิตยูเนียนที่มีประสิทธิภาพการดำเนินงานน้อยที่สุด มีผลตอบแทนต่อขนาดของการดำเนินงานที่เพิ่มขึ้น (IRS) จำนวน 2 แห่งคิดเป็นร้อยละ 2.27 มีผลตอบแทนต่อขนาดของการดำเนินงานที่ลดลง (DRS) จำนวน 1 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 1.34

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานของสหกรณ์เครดิตยูเนียนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานของสหกรณ์เครดิตยูเนียน จะนำผลที่ได้จากการวิเคราะห์ประสิทธิภาพการดำเนินงานกรณีผลได้ต่อขนาดมีการเปลี่ยนแปลงได้ (VRS) มาแปลงค่าเป็นตัวแปรที่มีค่าคะแนนความมีประสิทธิภาพอยู่ในลักษณะไม่ต่อเนื่อง และใช้วิธีการทางเศรษฐมิตินำมาศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรกับระดับความมีประสิทธิภาพคือ แบบจำลองโพรบิตแบบเรียงลำดับ (Ordered Probit Model) โดยตัวแปร Y คือระดับประสิทธิภาพการดำเนินงานของสหกรณ์เครดิตยูเนียน ตัวแปร X_1 คือ ด้านโครงสร้างและกระบวนการทำงาน ตัวแปร X_2 คือด้านการบริหารทรัพยากรและเงินทุน ตัวแปร X_3 คือ ด้านการพัฒนาขีดความสามารถของสหกรณ์เครดิตยูเนียน ตัวแปร X_4 คือ ด้านการจัดสรรผลประโยชน์และสวัสดิการแก่สมาชิก ซึ่งผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานของสหกรณ์เครดิตยูเนียนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อธิบายได้ดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานของสหกรณ์เครดิตยูเนียนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

Variables	Coefficient	S.E.	t	Marginal Effect				
				P(Y=0)	P(Y=1)	P(Y=2)	P(Y=3)	P(Y=4)
X_1	1.673604	1.556319	1.08	-0.1078444	-0.1638929	-0.2937531	-0.1020266	0.6675171
X_2	-0.3971111	0.6986545	-0.57	0.0255892	0.0388883	0.0697015	0.0242088	-0.1583878
X_3	0.3290625	0.4923615	0.67	-0.0212043	-0.0322245	-0.0577575	-0.0200604	0.1312466
X_4	-0.9240716	0.4723502	-1.96	0.0595457	0.0904926	-0.1621943	0.0563334	-0.3685661

หมายเหตุ: $P(Y=0)$ ในกรณีที่สหกรณ์เครดิตยูเนียนมีประสิทธิภาพน้อยที่สุด
 $P(Y=1)$ ในกรณีที่สหกรณ์เครดิตยูเนียนมีประสิทธิภาพน้อย
 $P(Y=2)$ ในกรณีที่สหกรณ์เครดิตยูเนียนมีประสิทธิภาพปานกลาง
 $P(Y=3)$ ในกรณีที่สหกรณ์เครดิตยูเนียนมีประสิทธิภาพมาก
 $P(Y=4)$ ในกรณีที่สหกรณ์เครดิตยูเนียนมีประสิทธิภาพมากที่สุด

จากตารางที่ 6 การอธิบายผลของปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานของสหกรณ์เครดิตยูเนียนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จะอธิบายผลเฉพาะปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานเท่านั้น นั่นคือค่า t-test มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ซึ่งได้แก่ปัจจัย X_4 คือ ปัจจัยด้านการจัดสรรผลประโยชน์และสวัสดิการแก่สมาชิก อธิบายได้ดังนี้

การจัดสรรผลประโยชน์และสวัสดิการแก่สมาชิก (X_4) สหกรณ์เครดิตยูเนียนที่มีการจัดสรรผลประโยชน์และสวัสดิการแก่สมาชิกได้อย่างเหมาะสม จะส่งผลให้ประสิทธิภาพการดำเนินงานของสหกรณ์เครดิตยูเนียนสูงขึ้น ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 แสดงให้เห็นว่า หากสหกรณ์เครดิตยูเนียนมีการจัดสรรผลประโยชน์และสวัสดิการแก่สมาชิกได้อย่างเหมาะสม จะส่งผลให้โอกาสความน่าจะเป็นที่จะมีการ

เปลี่ยนแปลงระดับประสิทธิภาพที่สูงขึ้นของสหกรณ์เครดิตยูเนียนที่มีระดับประสิทธิภาพน้อยที่สุด ระดับประสิทธิภาพน้อย ระดับประสิทธิภาพปานกลาง ระดับประสิทธิภาพมาก และระดับประสิทธิภาพมากที่สุด คือ 0.0595457 0.0904926 -0.1621943 0.0563334 และ -0.3685661 ตามลำดับ เนื่องจากความคาดหวังของสมาชิกของสหกรณ์เครดิตยูเนียนคือ คาดหวังผลประโยชน์และสวัสดิการเช่น การจัดสรรผลกำไรเป็นเงินปันผลเฉลี่ยคืนให้แก่สมาชิกเป็นประจำ การจัดสรรผลกำไรเป็นทุนในการจัดสวัสดิการ รวมถึงมีการจัดสวัสดิการแก่สมาชิกและชุมชนรวมถึงมีการส่งเสริมการประกอบอาชีพแก่สมาชิก หากสหกรณ์เครดิตยูเนียนสามารถจัดสรรผลประโยชน์และสวัสดิการแก่สมาชิกได้อย่างเหมาะสมย่อมจะส่งผลต่อระดับประสิทธิภาพการดำเนินงานของสหกรณ์เครดิตยูเนียนให้สูงขึ้นได้

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการวิเคราะห์ประสิทธิภาพของสถาบันการเงินชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ประสิทธิภาพและปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานของสถาบันการเงินชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มเลือกแบบเจาะจง โดยเลือกจากจังหวัดที่มีจำนวนสหกรณ์เครดิตยูเนียนสูงที่สุด 5 อันดับแรกของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ รวมทั้งสิ้น 88 แห่ง ผลการวิจัยพบว่า สหกรณ์เครดิตยูเนียนทั้งสามขนาดคือ ขนาดใหญ่มาก ขนาดใหญ่ และขนาดกลางมีประสิทธิภาพอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าประสิทธิภาพโดยเฉลี่ยกรณีผลได้ต่อขนาดมีการเปลี่ยนแปลงได้ (VRS) เท่ากับ 0.9260 แสดงให้เห็นว่าการดำเนินงานของสหกรณ์เครดิตยูเนียนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีประสิทธิภาพสูง และเมื่อพิจารณาผลตอบแทนต่อขนาดการดำเนินงานภายใต้ข้อสมมุติ VRS พบว่าผลตอบแทนต่อขนาดของสหกรณ์เครดิตยูเนียนส่วนใหญ่เป็นผลตอบแทนต่อขนาดของการดำเนินงานที่ลดลง (DRS) ดังนั้นสหกรณ์เครดิตยูเนียนควรลดการใช้ปัจจัยการผลิตอันได้แก่ สินทรัพย์รวม ทุนเรือนหุ้นรวม ทุนดำเนินงาน และเงินรับฝากจากสมาชิกลงสอดคล้องกับผลการศึกษาของอารีย์ เชื้อเมืองพานและคณะ พบว่า ผลการวิเคราะห์ผลได้ต่อขนาดลดลง (Decreasing Return to Scale : DRS) จะสะท้อนให้เห็นว่าครัวเรือนเกษตรกรส่วนใหญ่ใช้ปัจจัยการผลิตและผลผลิตที่ได้ไม่มีความเหมาะสมหรือไม่มีประสิทธิภาพทางขนาดการผลิต ดังนั้นครัวเรือนที่เป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ควรลดการใช้ปัจจัยการผลิตอันประกอบไปด้วยที่ดิน ทุนดำเนินงาน สินทรัพย์ที่ใช้ในการลงทุนและแรงงาน

การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานของสหกรณ์เครดิตยูเนียนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานของสหกรณ์เครดิตยูเนียนคือ ปัจจัยด้านการจัดสรรผลประโยชน์และสวัสดิการแก่สมาชิก สอดคล้องกับผลการศึกษาของ อูรพร เสงยจิตร(2547) ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของสหกรณ์การเกษตรในเขตภาคเหนือตอนบน พบว่า ความพึงพอใจของสมาชิกมีผลต่อความสำเร็จของสหกรณ์มากกว่าปัจจัยด้านการเงิน ดังนั้นเพื่อให้การดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ประสบผลสำเร็จจึงควรเน้นการสร้าง ความพึงพอใจให้แก่สมาชิก ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการจัดสวัสดิการ การจัดสรรผลตอบแทน เป็นอันดับแรก รองลงมาคือการสร้างความเข้มแข็งด้านการเงิน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของอารีย์ เชื้อเมืองพานและคณะ(2555) ที่ทำการศึกษาประสิทธิภาพทางเศรษฐศาสตร์ของกลุ่มออมทรัพย์ในเขตภาคเหนือตอนบน ผลการศึกษามีปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนากลุ่มออม

ทรัพย์สินที่มีประสิทธิภาพ ด้านการจัดสรรผลประโยชน์ สวัสดิการผลกำไรของกลุ่ม พบว่า การจัดสรรผลกำไรเป็นเงินปันผลและเฉลี่ยคืนให้แก่สมาชิกเป็นประจำ มีระดับความสำคัญของปัจจัยระดับมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 59.6

ข้อเสนอแนะ

-ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ผลลัพธ์ที่ได้จากการศึกษาสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางของสหกรณ์เครดิตยูเนียน รวมถึงสถาบันการเงินชุมชนประเภทอื่นๆ ในการพัฒนาให้มีการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพสูงขึ้นอันจะเป็นการสร้างเสริมเข้มแข็งให้แก่สหกรณ์เครดิตยูเนียนและชุมชน ซึ่งจะนำมาซึ่งความกินดีอยู่ดี คุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของสมาชิก นอกจากนี้สหกรณ์เครดิตยูเนียนควรเน้นการจัดสรรผลประโยชน์และสวัสดิการแก่สมาชิก รวมถึงกระบวนการมีส่วนร่วมของสมาชิก ทั้งในส่วนของ การเรียนรู้และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ หาวิธีการและทางเลือกในการพัฒนา เพื่อทำให้เกิดการพัฒนาที่แท้จริงเกิดขึ้น และอยู่บนฐานที่แท้จริงของบริบทของชุมชนนั้นๆ ถือได้ว่าเป็นการพัฒนาที่เกิดจากฐานรากที่แท้จริง ซึ่งจะนำมาสู่ความยั่งยืนที่แท้จริงของสหกรณ์เครดิตยูเนียน

-ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. การศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาประสิทธิภาพในการดำเนินงานเพียงอย่างเดียว ไม่ได้ทำการศึกษาถึงการเปลี่ยนแปลงประสิทธิภาพด้านต้นทุน และ กำไรของสหกรณ์เครดิตยูเนียนในแต่ละปี ดังนั้นในการศึกษาครั้งต่อไปควรศึกษาทางด้านต้นทุนและกำไรด้วย
- 2.ในการศึกษาครั้งต่อไปควรศึกษาด้านสมาชิกของกลุ่มสหกรณ์เครดิตยูเนียน เพื่อศึกษาว่าการเป็นสมาชิกของกลุ่มส่งผลอย่างไรต่อคุณภาพชีวิตของสมาชิก จึงควรมีการสร้างดัชนีเพื่อชี้วัดคุณภาพชีวิตของสมาชิกของสหกรณ์เครดิตยูเนียนด้วย

เอกสารอ้างอิง

กานต์ ลีวัฒนาบังยง. (2552). “Data Envelopment Analysis: DEA”. แหล่งที่มา

<http://www.ie.nu.ac.th/downloads/DEA.pdf> (22 ตุลาคม 2552)

กิตติชัย นวลทอง. (2551). บุพปัจจัยและผลลัพธ์ของการแปรสภาพกองทุนหมู่บ้านเป็นสถาบัน

การเงินชุมชน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วิทยานิพนธ์ปริญญาเอก. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

กฤษฎี เพ็ชรประดับ. (2553). การวัดประสิทธิภาพต้นทุนของสหกรณ์เครดิตยูเนียนในภาคใต้ของประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท.มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ชุมนุมสหกรณ์เครดิตยูเนียนแห่งประเทศไทย. (2557). สถิติสหกรณ์เครดิตยูเนียน.. [ระบบออนไลน์].

แหล่งที่มา <http://www.cultthai.coop/cultthai/index.php/2017-10-04-08-05-47>

สมคิด แก้วทิพย์. (2555). การวิเคราะห์ประสิทธิภาพและปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพของสหกรณ์การเกษตรในภาคเหนือ. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยแม่โจ้.

- สมโภชน์ วัลยะเสวี. (2549). คู่มือการเงินการธนาคารสำหรับนักธนาคารไทย. กรุงเทพฯ : สมาคมสถาบันการศึกษาการธนาคารและการเงินไทย.
- สุรัช กังวล. (2552). การบริหารจัดการที่เหมาะสมของสถาบันการเงินชุมชน. คุยฎีนิพนธ์ปริญญา เอก.มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2557). “รายงานการวิเคราะห์ สถานการณ์ ความยากจนและความเหลื่อมล้ำในประเทศไทย ปี 2555” . [ระบบออนไลน์] . แหล่งที่มา <http://social.nesdb.go.th/social/Portals/0/Poverty%20Report%202555.pdf>
- สำนักพัฒนาฐานข้อมูลและตัวชี้วัดภาวะสังคม.2554. สถิติเผยแพร่ . [ระบบออนไลน์] . แหล่งที่มา<http://social.nesdb.go.th/social/Default.aspx?tabid=131> (15 ธันวาคม 2557)
- อารีย์ เชื้อเมืองพานและคณะ .(2555). ประสิทธิภาพทางเศรษฐศาสตร์ของกลุ่มออมทรัพย์ในเขตภาคเหนือ ตอนบน. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยแม่โจ้
- อุรพร เสงวิจิตร. (2543). ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของสหกรณ์การเกษตรในภาคเหนือตอนบน. วิทยานิพนธ์ วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต (สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์เกษตร) มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- Charnes, A., Cooper, W.W and Rhodes,E. (1978) .Measuring the efficiency of decision making unit. European Journal of Operational Research, 2(6), 429-444.
- Cheamuangphan,A et al.(2012). Factors enhancing efficiency of Microfinance in agricultural communities of Upper Northern Thailand. The Empirical Econometrics and Quantitative Economics Letters, 1(4), 1-20.
- Muhammad Yunus. (2555). สร้างโลกไร้จน. แปลจาก Creating a World Without Poverty โดย สฤณี อาชวานันทกุล. กรุงเทพฯ: มติชน.